

колективі, підвищують якість навчання та вмотивованість учнів щодо здобуття нових знань, забезпечують передумови високої інтелектуальної та фізичної працездатності учнів, а відтак виступають важливим чинником створення здоров'язбережувального середовища в освітній діяльності навчального закладу.

Література

1. Безродня Т.І. Сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища в загальноосвітніх школах / Т.І. Безродня // Педагогіка здоров'я: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Чернігів, 7-8 квітня 2017 р.). – Чернігів, 2017. – Т. 1. – С. 53–56.
2. Богданова О.К. Інноваційні підходи до викладання біології / О.К. Богданова. – Харків: Вид. група «Основа», 2003. – 128 с.
3. Ващенко О. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі / О. Ващенко, С. Свириденко // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – № 8. – С. 1–6.
4. Серeda Т.В. Використання інтерактивних методів навчання для формування системи знань і вмінь при вивченні дисциплін природничого циклу у студентів медичного коледжу / Т.В. Серeda // Матеріали Міжнар. науково-практ. конф. «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVI Каришинські читання)» (м. Полтава, 30-31 травня 2019 р.). – Полтава: ТОВ «Сімон», 2019. – С. 286 – 288.
5. Пометун О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.

**ВОРОНИЙ ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ (ГЕОРГІЙОВИЧ) (1895 — 1961) —
УКРАЇНСЬКИЙ ХІРУРГ ТРАНСПЛАНТОЛОГ, ДОКТОР МЕДИЧНИХ
НАУК, ПРОФЕСОР. ЗДІЙСНИВ ПЕРШУ У СВІТІ ОПЕРАЦІЮ З
ПЕРЕСАДКИ ВНУТРІШНЬОГО ОРГАНУ ЖИВІЙ ЛЮДИНІ.**

Закалюжний В.М.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Народився Юрій Юрійович Вороний 9 серпня 1895 року в селі Журавці Полтавської губернії (нині Варвинського району Чернігівської області) у родині українського вченого, професора математики Варшавського університету Георгія Феодосійовича Вороного [1,3,4,8,9].

Батько хірурга — всесвітньо відомий учений, що разом із німецьким математиком Мінковським заклав основи нової науки — геометрії чисел. Загальновідомі діаграми Вороного досі використовуються в роботехніці,

біоінженерії, кристалографії.

Династія Вороних походить з козацького роду. Дід Юрія Вороного був директором Прилуцької гімназії, професором словесності, викладачем Ніжинського ліцею. Стараннями Вороних у Журавці ще 1885 року було збудовано один із перших на цілу Російську імперію завод із переробки лікарських рослин. Крім того, брат Юрія Вороного Олександр Вороний винайшов спосіб лікування раку (1938р.), але після доносу за спробу надрукувати свою працю за кордоном був заарештований і загинув у засланні [3,4,7].

Учитися Юрій Вороний розпочав в одній з Варшавських гімназій, а після смерті батька від ниркової хвороби, навчання довелося завершувати в Прилуцькій гімназії. Навчання майбутній трансплантолог продовжив 1913 року на медичному факультеті Київського університету імені Святого Володимира. В роки Першої світової війни як студент-медик працював у перев'язувальному загоні Червоного Хреста. Будучи студентом Юрій Вороний добровільно вступив у перев'язувальний загін військ Центральної Ради. 29 січня 1918 року Юрій Вороний брав участь в бою під Крутами. Його дружина Нечаївська Віра Йосипівна була членом Української Ради від жіноцтва. У 1921 році Вороний закінчив Київський медичний інститут і

став аспірантом кафедри хірургії. Після закінчення аспірантури його призначили асистентом Харківського медичного інституту [1,3,7].

Улітку 1930 року Юрія Вороного призначають головним лікарем та завідувачем хірургічного відділення Херсонської міської лікарні. На його плечі лягли проблеми з ремонту приміщень лікарні, заготовлення дров, фуражу для худоби на лікарняній фермі, утримання садового господарства та інші невідкладні питання. Але Юрій Вороний ніколи не забував про своє покликання хірурга. Згодом Вороного призначили директором Херсонського вечірнього виробничого медичного інституту з підготовки лікарів із числа фельдшерів, що вже мали досвід роботи на селі. За сумісництвом він очолює кафедру топографічної анатомії.

Згодом Юрій Вороний прийшов до висновку про можливість здійснення пересадки нирки при патологічному стані організму, що виникає після тяжкого отруєння. Трансплантатом стала нирка від трупа. Численні спостереження, згідно з якими органи трупа деякий час зберігають життєдіяльні функції і залишаються стерильними, зіграли свою роль у прийнятті такого рішення.

31 березня 1933 року в лікарню поступила хвора 26 років з приводу отруєння сулемою. Незважаючи на всі лікарські процедури, її стан з кожним днем все більше погіршувався. Було вирішено пересадити їй нирку. Як донора використали труп 60-річного чоловіка, який помер від перелому основи черепа. Під

місцевою анестезією на правому стегні хворой сформовано ложе для донорської нирки. Так 3 квітня 1933 року о 21 годині в хірургічному відділенні Першої радянської міської лікарні в місті Херсоні перше у світовій медичній практиці була здійснена клінічна трансплантація нирки хірургом родом із полтавської глибинки Юрієм Вороним. Пересаджена нирка включилася у кровообіг і почала функціонувати: з'явилися рідкі краплинки прозорої сечі. І хоча хвора через 48 годин померла, це було початком нової ери в історії медицини. Юрій Вороний у повоєнні роки здійснив ще чотири подібні операції. Згадаймо, що в ті роки лікарі ще не мали фундаментальних знань з імунобіології та трансплантаційного імунітету. Це дало поштовх для розвитку світової трансплантології. У Європі почали пересаджувати хворим з нирковою недостатністю нирку від родичів. Згодом був створений апарат «штучна нирка» [2,3,4,5,6].

Причинами смерті першої пацієнтки стали фактори несумісності тканин і органів, групова належність донора і реципієнта. Цією операцією Юрій Вороний довів на практиці, що живій людині можна пересаджувати в клінічних умовах не лише фрагменти тканин, а й цілі трупні органи. Так почався новий етап в розвитку світової клінічної трансплантології.

Ю. Ю. Вороному належить подвійний пріоритет — першої клінічної пересадки нирки та першого використання в клініці трансплантації кадаверної нирки.

У 1934 році Юрію Вороному присвоєно звання старшого наукового співробітника Херсонського науково-опірного пункту Всеукраїнського інституту невідкладної хірургії. У грудні 1935 року постановою Київського медичного інституту Ю.Ю. Вороному присвоєний вчений ступінь кандидата медичних наук без захисту дисертації.

У 1936–1941 роках Юрій Юрійович завідував кафедрою хірургії Харківського стоматологічного інституту. З початком Вітчизняної війни, Ю.Вороний був залишений на тимчасово окупованій території, де здійснив ще одну унікальну операцію, пришивши дівчині відірвану вибухом снаряда праву руку.

23 лютого 1942 року вчений переїздить з Харкова в село Нова Водолага Харківської області, де працює сільським лікарем до 13 лютого 1943 року. 26 лютого 1943 року, коли розпочався наступ радянських військ, Ю.Ю. Вороний був захоплений німцями в полон. Утримували його в пересувному німецькому лазареті як полоненого санітара, що виконував всю чорну роботу. Під час перебування лазарету в Житомирі, Вороному пощастило втекти.

Вже з 25 січня 1944 року Юрій Юрійович розпочав працювати в лікувальних установах Житомира урологом, бо радянська влада заборонила йому практикувати хірургію після перебування на окупованій території.

1949 року, працюючи в Житомирській обласній лікарні, Юрій Вороний виконав ще 4 операції з пересадження трупної нирки [2,3,4].

У травні 1950 року Юрій Вороний переведений до Києва в Інститут експериментальної біології і патології ім. О.О. Богомольця завідувачем відділенням експериментальної хірургії. Через 2 роки (1952) Юрій захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук, що була присвячена питанням патогенезу і терапії травматичного шоку.

Піонеру трансплантології Ю. Ю. Вороному належить 48 наукових праць з найбільш актуальних проблем медицини. В останні роки керував відділом експериментальної хірургії Інституту експериментальної біології й патології ім. О.О. Богомольця та Київського інституту гематології та переливання крові [6,8,9].

Помер Вороний Юрій Юрійович у Києві 13 травня 1961 року від хронічного коронарного захворювання. Похований на Байковому цвинтарі.

6 жовтня 2011 року на будівлі Інституту дерматології і венерології НАМН України в Харкові відкрили меморіальну дошку Юрію Вороному.

Література

1. И. Е. Король, И. И. Полух, С. Ю. Волченко. Страницы жизни Ю. Ю. Вороного (правда и вымысел). Архівовано 20 червень 2009 у Wayback Machine.// Офіційний сайт Херсонської обласної клінічної лікарні
2. 80 лет назад, 3 апреля 1933 года, украинский хирург Юрий Вороной провел первую в мире операцию по пересадке почки // Факты. № 56 (3795). 29 марта 2013. с. 31.
3. Михайло Дідовець. Вічне перехрестя Вороних // Деснянська правда, 28 квітня 2011. № 46.
4. Історія медицини. Видатні постаті. Юрій Вороний / Здоров'я України
5. Кляп С. І. Ю. Ю. Вороний і його роль в становленні трансплантації нирок Благодійний фонд імені Георгія Вороного.
6. Юрій Юрійович Вороний — Піонер клінічної трансплантології.
7. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. — НАН України, К., 1998. — С. 206—209.
8. Пиріг Л. А., Перцева Ж. М. Юрій Юрійович Вороний / Енциклопедія сучасної України, Т.4. — 2005.
9. Вороний Юрій Юрійович // Вікіпедія.